

Ключевые слова: культура, музыкальная культура, музыка, символ, миф, фольклор, мифологическое мышление, традиция.

Gocalyuk A. A. *The philosophy of the symbol in the Ukrainian musical culture.*

On the basis of the historical and philosophical approach the symbolic content of the music, the place and value of the symbol in the Ukrainian musical culture, its relationship with the myth are explored. Disclosed as The symbols of the Ukrainian folk music are revealed too.

Symbol gives an artistic image depth and fullness of the meaning, using the meaningful associative values. Providing shaped structure of the musical art the all wealth of symbolic experience, the symbol becomes a means of disclosing of the content of the relationship of the humanity with the environment. As an integral and distinctive cultural form it provides a universal means of the identification of the musical processes in the context of spiritual practice, deepening its content, extending the boundaries of music and symbolic being of the human. The Ukrainian folk music with its colourful symbolism is increasingly becoming the subject of the study by the Ukrainian ethnographers, folklorists and musicologists, but the study of the influence of the Ukrainian folklore at the pop art of the music with the performance of it by the Ukrainian singers and musicians on the new level remains a potential direction in the study of musical culture.

Keywords: culture, music culture, music, symbol, myth, folklore, mythological thinking, tradition.

Завальнюк О. В.

ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ І ОБ'ЄКТ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано місце та роль спорту в житті людини, а також позиціонування людини як особистості у системі спортивної діяльності; сучасний спорт існує одночасно і як масовий, і як спорт найвищих досягнень. У ньому взаємодіють різні суб'єкти: спортсмени, тренери, спортивні менеджери, науково-педагогічні кадри, медичні співробітники, спортивні журналісти та ін. Їх співдії розгортаються у межах наявної спортивної культури. Вплив спорту на особистість має комплексну природу. Він удосконалює індивіда не тільки фізично, але й духовно, а також формує відносини між людьми; завдяки спортивній діяльності особистість постає дійсним соціальним суб'єктом, реальним членом соціуму.

Ключові слова: людина, культура, суб'єкт, об'єкт, спорт, спортивна культура.

В умовах функціонування сучасного інституту спорту людина як суб'єкт спортивної діяльності може виконувати низку ролей. Проте центральною постаттю цього інституту, безумовно, є власне спортсмен. Однак і серед спортсменів можна виокремити різні позиції, які відрізняються за статусом, роллю, мотивацією діяльності. Наприклад, у моделі структури сучасного спорту І. Переверзін та Ф. Суслов пропонують виокремлювати масовий, загальнодоступний спорт (спорт для всіх) і спорт найвищих досягнень. Цільова мотивація масового спорту полягає у фізичному самовдосконаленні, оздоровленні, підвищенні спортивної майстерності. Суб'єктами спортивної діяльності тут є спортсмени-любители.

Науковці з фізичного виховання майже не звертаються до існуючих філософських роздумів щодо сенсу, доцільності, соціальної значущості спорту, його місця і ролі в системі світоглядних уподобань людей, хоча всіляко намагаються розкрити культурологічний потенціал фізичної культури і спорту. Однак зауважимо, що українська філософська думка з кінця 80-х років ХХ ст. періодично зверталася до фізкультурно-спортивної проблематики: О. Кириленко, З. Кравчик, Е. Косевич, В. Лукашук, Ф. Суслов, В. Столяров, І. Тишковська. Проблематика філософії спорту ілюстративно або суміжно присутня в дотичних працях із «філософії тілесності» (О. Гомілко, Л. Газнюк, В. Косяк, А. Коваденко, О. Муха, Л. Мазур, Ю. Компанієць, О. Вербицька).

Наразі феномен спорту розглядають переважно в розділі соціальної філософії, філософії культури, педагогіки, хоча при цьому побіжно висвітлюють різні компоненти – від духовно-особистісного, персоналі стичного до аксіологічного.

Мета статті – визначити місце та роль спорту в житті людини, в тому числі позиціонування людини як особистості в системі спортивної діяльності.

Спорт найвищих досягнень, в свою чергу, включає: аматорський спорт; цільова мотивація – самоствердження, спортивне самовдосконалення, суспільне визнання. Суб'єктами спортивної діяльності в цьому разі є спортсмени-любители; професійний спорт, в якому цільовою мотивацією є грошова винагорода та спортивне вдосконалення. Суб'єктами спортивної діяльності виступають спортсмени-професіонали; олімпійський спорт, в якому цільовою мотивацією є самоствердження, суспільне визнання та матеріальна винагорода. Суб'єктами спортивної діяльності в цьому разі виступають спортсмени-любители та спортсмени-професіонали [11].

Окрім власне спортсменів суб'єктами спортивної діяльності є тренери, спортивні менеджери, науково-педагогічні кадри спортивних навчальних закладів, співробітники спортивних ЗМІ, медичні працівники, інший обслуговуючий персонал. Окремий випадок залучення до спортивної діяльності становить таке явище, як спортивне вболівання, що представлене низкою форм від найрадикальніших проявів спортивного фанатизму до комфортного перегляду спортивних трансляцій у домашніх умовах.

Серед причин, що спонукають людей відвідувати спортивні змагання, Є. Ільїн, по-перше, відзначає потребу в емоційних хвилюваннях. Спортивне видовище з його інтригою, гостротою боротьби є доброю можливістю для емоційної зарядки людей. Змагання люди відвідують, аби похвилюватися, аби не стримувати свої емоції, як на роботі, а відкрито їх виявляти. По-друге, успіхи своїх дають можливість задовольнити власне самолюбство. По-третє, для деяких вболівання є засобом розрядки агресивності. По-четверте, спортивне видовище дає можливість пережити почуття спільності, єднання у вболіванні за своїх спортсменів [4, 255].

Узагальнюючою характеристикою, за допомогою якої можна описати різних суб'єктів спортивної діяльності, є поняття спортивної культури. В. Столяров та С. Барінов дають наступне визначення цього поняття. Спортивна культура – позитивне ціннісне відношення соціального суб'єкта (індивіда, соціальної групи або суспільства в цілому) до спорту, соціальна діяльність і її результати по засвоєнню, збереженню, реалізації і розвитку тих його різновидів, сторін, функцій, компонентів і так далі, які даним суб'єктом розглядаються як найбільш важливі, значимі, тобто як цінності. Ці цінності виступають як соціальні ідеали, сенси, символи, норми, зразки поведінки і тому подібне, які регулюють діяльність соціального суб'єкта і соціальні стосунки у сфері спорту, визначають їх характер і спрямованість. Основу спортивної культури особистості складає позитивне ціннісне відношення до спорту, в рамках якого еталони, цінності і норми культури, пов'язані із спортом, інтеріоризовані індивідом, стали надбанням його власного внутрішнього світу [13, 17].

Спортивна культура в різних суб'єктів спортивної діяльності може виявлятися у різних формах:

1) спортивно-прагматична культура. Цю форму спортивної культури особи характеризує яскраво виражена прагматична спрямованість. Мається на увазі, що найбільш важливими, значимими в спорті для індивіда є суто утилітарні, технологічні, прагматичні цінності. Найбільш яскравим прикладом в цьому плані є така цінність,

як можливість на спорті заробляти гроші, набувати матеріальних благ. Саме така ціннісна орієнтація на спорт характерна, наприклад, для спортсменів в професійному спорті. Утилітарність спортивної культури особистості може виявлятися також в орієнтації індивіда на формування і вдосконалення за допомогою занять спортом тих або інших якостей і здібностей (наприклад, фізичних якостей або психічних здібностей), коли вони розглядаються самі по собі у відриві від інших якостей і здібностей;

2) антигуманна спортивна культура. Особливість цієї форми спортивної культури особистості полягає в тому, що спорт привабливий для індивіда можливістю продемонструвати свою перевагу над іншими, реалізувати свої націоналістичні ідеї, проявити свою агресивність і тому подібне;

3) спортивно-гуманістична культура. Для цього різновиду спортивної культури особистості характерні позитивне ціннісне відношення індивіда до спорту з точки зору таких ідеалів і цінностей гуманізму, як цілісний розвиток особистості і гуманні соціальні стосунки; діяльність індивіда і її результати щодо засвоєння, збереження, реалізації і розвитку тих різновидів, сторін, функцій, компонентів і так далі спорту, які з позицій гуманізму він оцінює як найбільш важливі, значимі, тобто розглядає як цінності [13, 18].

Говорячи про людину як об'єкт спортивної діяльності, ми перш за все виходимо на питання, що пов'язані із впливом спорту на особистість. Безперечно, в першу чергу, зі спортом пов'язують фізичне вдосконалення людини. За словами В. Столярова, спорт досить ефективно використовується для збереження і зміцнення здоров'я людей (у цьому плані йдеться в першу чергу про «спорт для всіх»), а також для їх фізичного вдосконалення (поліпшення статури, фізичних якостей і рухових здібностей і так далі). Це визначає важливе значення сучасного спорту для підготовки людей до трудової, професійної діяльності, для забезпечення можливості їх повноцінної участі в різних сферах суспільного життя [12].

Однак вплив спорту на особистість має комплексний характер, що не обмежується тільки фізичним розвитком людини. Як відзначають В. Бугуйчук та Ю. Макешина, спорт і фізична культура – важливі елементи сучасної культури, які містять в собі величезні можливості для позитивного впливу не тільки на здоров'я, фізичну досконалість, а й на духовний світ, на культуру людини, на її світогляд, емоції, моральні принципи, естетичні уподобання, а також на відносини між людьми [2, 113].

У цілому сучасний спорт може розглядатися як важливий інститут соціалізації людини. Так, з точки зору В. Паначева, спорт є потужним чинником соціалізації особистості і її соціальної інтеграції. Міжособистісні стосунки суперництва, співпраці між спортсменами, спортсменами і тренерами, організаторами, спортивними арбітрами, сукупність цих стосунків і складає основу його формуючого впливу на особистість [10, 125].

За словами В. Лукашука, сучасний спорт є одним із могутніх факторів залучення людей до суспільного життя, формування соціальних відносин і зв'язків. Специфічні спортивні відносини (міжособистісні, міжгрупові, міжнародні) втягують індивіда у систему соціальних відносин, що виходять за рамки спорту. Сукупність цих відносин складає основу впливу спорту на особистість, засвоєння нею соціального досвіду як у сфері спорту, так і в більш широкому масштабі. Спорт як масовий соціальний рух набув чималого значення й у якості одного з факторів соціальної інтеграції, тобто зближення людей і об'єднання їх у групи, організації, союзи, клуби на основі спільності інтересів та діяльності щодо їхнього задоволення. Популярність спорту, природна оцінка спортивних успіхів, порівняння їх з престижними інтересами народу, нації, держави роблять його зручним каналом для впливу на масову свідомість. Спорт давно вже зайняв одне з провідних місць у міжнародному спілкуванні. Він здатний посилювати соціальні зв'язки і слугувати каталізатором соціальної інтеграції [7, 235].

Спорт здійснює значний вплив на формування системи цінностей особистості. Зокрема, на думку С. Бацунова, спорт як соціально-культурний феномен дійсно сприяє формуванню у особистості цілого ряду цінностей: фізичних (збереженні і зміцненні здоров'я людей, їх фізичному вдосконаленні, формуванні особи, пробудженні в людях активності), інтелектуальних (прагнення до розвитку різних здібностей, талантів і умінь, придбання нових знань і глибшого самовираження), духовних (встановленні контактів і мирних відносин між різними країнами). Активне і пасивне заняття спортом впливає на формування у особистості таких якостей як самоствердження, активізації, мотивації, задоволення фізичних потребностей у русі, перемога цінностей [1, 75].

М. Візитей та Д. Качуровський підкреслюють, що у сфері спорту, як і в культурі суспільства, загалом розгортається процес засвоєння особистістю певних цінностей, на цій основі виникають нові настанови, ціннісні орієнтації, соціальні потреби. Як відомо, саме цінності і потреби людей у підсумку визначають той чи інший спосіб

життя. Зараз найважливішими цінностями, що пов'язані із спортом, для людини є такі, наприклад, як зміцнення здоров'я, виховання рухових якостей, виховання волі і характеру, досягнення високої працездатності, радість від спортивних перемог, визнання у соціумі, задоволення від спілкування у процесі участі у спортивній діяльності, відпочинок, розвага, задоволення [3, 29].

Аналізуючи спорт як соціально-ціннісну систему на особистісному рівні, А. Лук'янов та Н. Мазов виокремлюють в структурі особистості цінності спорту і здорового способу життя, що визначають цілеспрямовану діяльність особистості. Мотивація спортивної діяльності виходить не від абстрактних соціальних цінностей, а від особистісних цінностей індивідів: лише набувши форми особистісної цінності, ціннісний ідеал може відшукати дорогу до наочного втілення [8, 179].

В. Паначев звертає увагу на високу інтегрованість і варіативність специфічних цінностей спорту, пов'язуючи їх в першу чергу з його виховною функцією. Виховуючи характер молодого громадянина, гартуючи його волю, розвиваючи естетичні відчуття, затверджуючи правила чесної гри, ми використовуємо емоційні, чуттєві, естетичні якості спорту. Його миротворча цінність утверджується за допомогою спілкування дитячих спортивних колективів, студентських ігор, змагань самого різного рангу, починаючи з міжнародних товариських зустрічей і закінчуючи Олімпійськими іграми. Мова спорту не вимагає переведення, вона зрозуміла і доступна, оскільки заснована на загальнолюдських цінностях. Кажучи про своєрідність його ціннісного потенціалу, не можна не відзначити значення накопиченого досвіду пізнання резервних можливостей людини. Освоюючи все нові, незвідані раніше рубежі, розсовуючи кордони людських здібностей, спортсмени демонструють реалізацію цих можливостей і намічають орієнтири своїх майбутніх рекордів. Таким чином, спортивна культура несе в собі одну з найважливіших і незамінних іншими видами культури соціальних цінностей [9, 127].

У цілому через спорт здійснюється значний вплив на формування характеру людини. Спираючись на результати соціологічних досліджень, Л. Лубишева робить висновок, що ті люди, які займаються фізичною культурою не лише самі соціально активні, але й надають позитивний вплив на своїх близьких, друзів, колег. Заняття фізичними вправами допомагають виробити такі важливі якості, як дисциплінованість, уміння раціонально використовувати вільний час, комунікабельність, здатність аналізувати свої успіхи і невдачі, бажання бути кращими. Як показало дослідження, чим активніше

людина залучена до фізкультурно-спортивної діяльності, тим менше вона сподівається на везіння, на чийсь допомогу, на зв'язок з потрібними людьми, на уміння пристосуватися. Людина звикає розраховувати на себе і для досягнення благополуччя робить ставку на визначення мети, на свої здібності, талант, працьовитість і сумлінність [6, 47].

Спорт сприяє формуванню в особистості якостей, необхідних для вирішення скрутних проблем, розв'язання конфліктних ситуацій. Як відзначає В. Лукашук, спорт можна розглядати як взірць обмеження конфліктів, бо за нормальних умов спортивна діяльність регулюється на підставі відповідної зміни правил й дотримання принципів fair play (чесної, справедливої гри). Англійський вираз fair play використовується для позначення набору етичних, моральних принципів, на які мають орієнтуватися спортсмени, тренери, вболівальники й інші особи, пов'язані зі спортом. Принципи fair play вимагають рішучої і повної відмови від перемоги за будь-яку ціну, створення рівних умов для всіх учасників змагань, припускають внутрішнє переконання в тому, що перемогти шляхом обману, за рахунок помилки судді, за рахунок несправедливо сформованих умов – означає не перемогти взагалі. Таким чином, система символічних цінностей спорту робить його надзвичайно привабливою моделлю людського світу, справедливого, хоча і не безконфліктного, суспільного життя, гуманних взаємних відносин між суперниками – окремими особами чи групами. Він є ідеальним конструктом упорядкованого і справедливого суспільного світу і показує людині, що зіштовхнулося з серйозними труднощами, протиріччями, конфліктами у своєму розвитку, у якому напрямку варто йти для їхнього подолання і вирішення. Зокрема, він може бути гарною моделлю для встановлення відносин співробітництва і взаєморозуміння в політичній області, а принципи чесної гри в спорті – прикладом для встановлення fair play між політичними партіями країни, у комерційних справах між конкурентами та ін. [7, 237].

Спортивний спосіб життя для багатьох людей, як показує В. Паначев, стає поширеним зразком поведінки. У розвинених індустріальних суспільствах все більше число людей займаються спортом, ставлячи своєрідний знак рівності між «людиною спортивною» і «людиною активною», молодістю, енергійною, для якої спорт перетворюється на домінуючий стиль і спосіб життя. Через це, спорт (спортивна діяльність) може надавати позитивну дію на життєдіяльність різних соціальних груп, допомагаючи їм знаходити особливу культурну ідентичність і, одночасно, стаючи для них знаком

соціальної відмінності, «пропуском» в особливу спортивну субкультуру [10].

У контексті аспектів виховання засобами спорту не можна залишити поза увагою його можливості у формуванні естетичних смаків. Згідно з висновками В. Столярова, сучасний спорт надає вельми значний і позитивний вплив на естетичну культуру людей. Багато педагогів ефективно використовують його як важливий засіб естетичного виховання людини, виховання здатності сприймати, відчувати і правильно розуміти прекрасне, діяти «за законами краси». Особливо важливе значення в цьому плані мають такі види спорту, як фігурне катання, спортивні танці, художня гімнастика, синхронне плавання, фрістайл, стрибки на лижах з трампліну і інші так звані «художні» види спорту, в яких естетичні явища представлені найяскравіше. Проте підвищення уваги до естетичного чинника – артистизму, виразності рухів і так далі – є характерним в цей час не лише для «художніх», але і для інших видів спорту [12].

Важливим є роль спорту у формуванні патріотизму. Розглядаючи вплив спорту на формування патріотизму у населення, Ю. Фомін відзначає, що спортивне змагання є не тільки однією з форм масового відпочинку та видовища, але й самоствердження. Його аудиторія (спортсмени, активні та пасивні вболівальники) – це мільйони громадян. Вона не повинна залишатися без ідеологічного, політичного та культурного впливу. Для цього спорт має відповідні засоби впливу на індивідуальну та групову свідомість. Спортсмен належить до певного соціального прошарку, населеного пункту, має родичів, друзів, він залучений до певних соціальних зв'язків. Виступаючи від імені того чи іншого соціального утворення, він відчуває відповідальність перед співгромадянами. Це накладає на нього намагання продемонструвати свою фізичну та інтелектуальну перевагу. Соціум, від імені якого він виступає, зацікавлений у згуртуванні своїх громадян і у підготовці фізично міцного, інтелектуально розвинутого населення, яке стимулюється спортивними змаганнями до фізичного вдосконалення, всебічного розвитку [14, 145].

Отже, через спортивну діяльність людина стає справжнім соціальним суб'єктом, повноцінним членом соціуму. Можна погодитися з думкою М. Візитєя та Д. Качуровського, згідно з якою «людина спорту», якщо вона розглядається в повному обсязі притаманних їй проявів і реалізацій, – це здебільшого той тип людини, який нам сьогодні потрібен, ніж «людина бізнесу», або «людина менеджменту», або «людина політики». Принаймні саме спорт при широкому погляді на ситуацію може сьогодні багато чого навчити і

підприємця, і політика. Перш за все, спортсмен – це людина, яка глибинно сприймає ситуацію сьогодення, яка зберігає всупереч обставинам інтерес до морального аспекту життя, яка намагається знову й знову корегувати своє життя за принципом «чесного суперництва». в цілому це також демократично орієнтована людина. В образі «людини спорту» можна побачити інші, вкрай важливі для того типу людини, який відповідає поклику нашого часу, риси. Спортсмен – це професіонал! Це людина, життєвий успіх і статус якої повністю визначений рівнем його професіоналізму. Перемога у спорті теж, звісно, може бути випадковою, але ситуація така, що якщо саме випадок обирає переможця, то вибір цей здійснюється все ж таки серед суперників, які подібні між собою за рівнем професіоналізму. Тому переможець у спорті – це гідний переможець. Тому успіх спортсмена – це легітимний успіх, чого справді бракує багатьом випадкам успіху у нашому сьогоденному житті, і що одночасно є невід’ємним моментом життя дійсно демократичного суспільства [3, 29].

Водночас маємо враховувати неоднозначність ролі спорту у формуванні особистості. Так, С. Ласкене та В. Чингене вказують на суперечливість оцінок щодо впливу спорту на людину. Одні дослідники стверджують, що спорт – передумова розвитку особистості і соціального прогресу, адже суперництво стимулює активність людини, сприяє формуванню (вихованню) таких важливих особистісних якостей, як ініціативність, винахідливість тощо. Інші автори заявляють, змагальні ситуації негативно позначаються як на конкретній особистості, так і на соціальних відносинах. З їхньої точки зору, ці ситуації шкідливі для співпраці, обумовлюють руйнування особистісних і соціальних відносин, формують неприйнятне розділення людей на переможців і переможених, а також такі негативні якості особистості, як егоїзм, агресивність, заздрість тощо [5, 119].

На думку В. Паначева, змагальний спорт, особливо спорт вищих досягнень часто приноситься в жертву високим результатам, точно так, як і у будь-якій іншій діяльності, котрій особа віддається повністю та з захопленням. Практика свідчить, що «великий» спорт багато в чому згубний для фізичного здоров’я спортсмена, примушує його працювати на знос, приносить людину в жертву рекорду [10].

Згідно із спостереженнями В. Столярова, все більша кількість людей, серед них дітей і підлітків, спорт залучає зовсім не як сфера прояву естетики, моральності, культури, суто людського (неформального) спілкування, гуманного ставлення людей один до одного і до природи, не як засіб гармонійного розвитку особистості.

Вони долучаються до спорту і спортивних змагань (як їх безпосередні учасники, глядачі) насамперед тому, що тут можна заробити гроші, придбати інші матеріальні блага, славу, підняти свій престиж, спостерігати і проявити жорстокість, агресивність, грубу фізичну силу, перевагу однієї людини над іншою [12]. Тому держава і суспільство повинні повернути сучасному спорту його гуманістичне обличчя, щоб кожна людина могла реалізувати в ньому власний фізичний та духовний потенціал.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бацунов С. М.* Спорт в системі цінностей: теоретичний аналіз / С. М. Бацунов // Соціальна перспектива і регіональний розвиток: філософія, політика, соціологія. Збірник наукових праць. - Вип. 1. - Запоріжжя, 2006. - С. 70-76.
2. *Бугуйчук В. В.* Спорт і особа в сучасній культурі України (теоретичний аспект) / В. В. Бугуйчук, Ю. В. Макешина // Гуманітарний журнал. - 2009. - № 3-4. - С. 113-118.
3. *Візтей М. М.* Спорт вищих досягнень і його соціально-культурна місія в нових умовах розвитку суспільства / М. М. Візтей, Д. О. Качуровський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - 2009. - №12. - С. 27-31.
4. *Ильин Е. П.* Психология спорта. - СПб. : Питер, 2008. - 352 с.
5. *Ласкене С.* Возможности анализа спорта как социального феномена / С. Ласкене, В. Чингене // Социологические исследования. - 2007. - № 11. - С.117-125.
6. *Лубышева Л. И.* Социология физической культуры и спорта: Учеб. Пособие. - М. : Издательский центр «Академия», 2001. - 240 с.
7. *Лукашук В. І.* Консолідуєча функція спорту у сучасному суспільстві // Вісник Харківського національного університету. Збірник наукових праць. - № 844. - Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». - Вип 23. - Харків, 2009. - С. 235-240.
8. *Лукьянов А. В.* Спорт как социально-ценностная система / А. В. Лукьянов, Н. Ю. Мазов // Философия и общество. - 2008. - №2. - С.168-184.
9. *Паначев В. Д.* Спорт и личность: опыт социологического анализа // Социологические исследования. - 2007. - № 11. - С. 125-129.
10. *Паначев В. Д.* Спорт в системе физической культуры общества: институциональный подход: Автореф. дис. ... докт. социол. наук : 22.00.04 / В. Д. Паначев. - М, 2008. - 40 с.

11. *Перевезин И. И.* О структуре современного спорта высших достижений и социально-правовом статусе спортсменов-профессионалов / И. И. Перевезин, Ф. П. Сулов [Электронный документ] / Теория и практика физической культуры. - 2002. - № 5. - Режим доступа : <http://lib.sportedu.ru/press/tpfk/2002N5/p57-61.htm>.
12. *Столяров В. И.* Гуманистическая культурная ценность современного спорта и олимпийского движения / В. И. Столяров [Электронный документ] // Спорт, духовные ценности, культура. Выпуск второй. Гуманистические идеалы, идеи олимпизма и мир современного спорта. - М. : Гуманитарный Центр «СпАрт» РГАФК, 1998. - Режим доступа : <http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=741>.
13. *Столяров В. И.* Понятие и формы спортивной культуры личности / В. И. Столяров, С. Ю. Баринов // Вестник спортивной науки. - 2009. - № 6. - С.17-21.
14. *Фомин Ю. А.* Влияние российского спорта на формирование личности // социологические исследования. - 2008. - № 10. - С. 143-146.

Завальнюк Е. В. Человек как субъект и объект спортивной деятельности.

Анализируется место и роль спорта в жизни человека, позиционирование человека как личности в системе спортивной деятельности; современный спорт существует одновременно и как массовый, и как спорт высших достижений. В нем взаимодействуют различные субъекты: спортсмены, тренеры, спортивные менеджеры, научно-педагогические кадры, медицинские сотрудники, спортивные журналисты и др. Их совместные действия разворачиваются в пределах имеющейся спортивной культуры. Влияние спорта на личность имеет комплексную природу. Он совершенствует индивидов не только физически, но и духовно, а также формирует отношения между людьми; благодаря спортивной деятельности личность выступает действительным социальным субъектом, реальным членом социума.

Ключевые понятия: человек, культура, субъект, объект, спорт, спортивная культура.

Zavalniuk O. V. Human as a subject and object of sports activities.

Place and role of sport in life of a human as well as positioning as an individual in the system of sporting activities were analyzed; modern sport is both a mass and a sport of the highest achievements. Different subjects interact in it – athletes, coaches, sports managers, research and pedagogical staff, medical staff, sports journalists, and others. Their joint actions unfold within existing sports culture. The impact of sport on personality has a complex nature. It streamlines the individuals not only physically, but also spiritually

and creates relationships between people; through sports activities personality appears as a valid social actor, a real member of society.

Keywords: human, culture, subject, object, sport, sports culture.

Тіменик З. І.

ПРИНЦИП АБСОЛЮТНОСТІ-ВІДНОСНОСТІ В УТВЕРДЖЕННІ ДИХОТОМІЇ ФІЛОСОФОРЕЛІГІЙНОЇ ІДЕЇ

У статті автор на основі спадщини українських філософів (90-рр. XIX – 50-рр. XX ст.) осмислює принцип абсолютності-відносності під час розкриття конкретної ідеї – добра-зла, світла-темряви. Розкрито значення зазначеного принципу під час функціонування цієї ідеї. Обґрунтовано гармонійно-симфонійну єдність дихотомічних складників у контексті філософорелігійного простору.

Ключові слова: ідея, добро-зло, світло-темрява, трансцендентно-іманентні стани.

Постановка проблеми полягає в тому, що на теоретико-методологічному рівні наразі не досліджено парадигмальних особливостей цієї ідеї. Аналогічний стан – з осмисленням процесів всередині самої ідеї, коли мовиться про взаємозв'язок різних принципів, відношень і моделей: адже забезпечують її функціонування у контексті філософорелігійного простору передусім саме вони.

Під час аналізу останніх досліджень з'ясувалось, що критичних матеріалів, які безпосередньо стосувалися б теми статті, наразі не виявлено. Натомість дотичним є комплекс розмислів Наталі Мозгової про суміжжя романтичного, ірраціонального чи – самих елементів симфонії, коли мовиться, зокрема, про природу душі, де власне й міститься «ключ до розуміння найголовніших питань про [...] світ», у тому числі – про добро» [15, 108]. На суміжжі з християнською філософією М. Захаріна розмірковує про «добро-зло» більше з погляду начала, аніж – з позиції субстанції чи її відсутності [4, 218]. Теоретико-методологічні спостереження П. Лісовського і М. Зайцевої стають дотичними під час функціонування цього принципу з позиції історіософських засад «конфлікту цінностей» і «музейзації буття» [14, 245; 3, 9].

Розмірковуючи про виділення невирішених частин загальної проблеми, необхідно зазначити: першочерговим, на нашу думку, є